

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

PENTRU

TOTE TREBUINTIELE POPORULUI ROMANU.

Ese in fie-care luna odata. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e 1 fl. v. a., pentru Roman'fa 3 franci — lei noi. Abonantii voru primí cá premiú portretulu lui *A v r a m u J a n c u* — platindu numai 30 cr. pentru cartea de transportu si pacuetarea acelu'ia.

Preotulu Romanu.

Diurnalu besericescu, scolastecu si literariu.

Ese in fie-care luna odata.

Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 4 fl. [10 franci — lei noi.] Abonantii voru primí cá premiú portretele Metropolitiloru romani *Mironu Romanulu* si *Dr. Joanu Vancea* — platindu numai 50 cr. pentru cart'a de transportu si pacuetarea acelor'a.

Amiculu Familiei.

Diurnalu socialu, beletristicu si literariu.

Ese in fie-care septemana odata — *Dominec'a*. Pretiulu de prenumeratiune e 5 fl. [13 franci — lei noi], $\frac{1}{2}$ anu 2 fl. 50 cr. [7 franci — lei noi.] Abonantii voru primí cá premiú portretulu distinsulu filologu si istoricu *Timoieiu Cipariu* — platindu numai 30 cr. pentru cart'a de transportu si pacuetarea acelu'ia.

Higien'a si Scol'a.

Fóia pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune,

Ese in fie-care luna odata. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 2 fl. [5 franci — lei noi.]

Gur'a Satului.

Diurnalu glumetiú, sociale-politi cu tocu. Ese in tóta Marti-sér'a.

Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 6 fl. [20 franci — lei noi] pre $\frac{1}{2}$ anu 3 fl. [10 franci — lei no.]

Tóte aceste 5 diurnale deodata abonate costau pre I anu 16 fl., $\frac{1}{2}$ anu 8 fl. — pentru Roman'fa si strainatate pre I anu 50 franci — lei noi, $\frac{1}{2}$ anu 25 franci — lei noi.

 A se adresá la Administratiunea loru in Szamosujvár.

GHERI'A.

IMPRIMARI'A „GEORGIU LAZARU.”

1880.

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

Descépta-te Romane!

Cartea V.

Maiu.

Anulu 1880.

Poporulu Romanu.

Priviti ce palidu este, ce tristu acestu poporu,
Cá lun'a cându pre ceriuri se-acopere de noru,
De optusprediece seculi speréza, si 'nzedaru,
Nici scapa de-o dorere si éta-unu altu amaru!

Tacutu si melancolicu, cá dorulu ce sdrobescé,
Se-atinge de vestmémentu-ti si nici nu te diaresce;
Unu gându numa-lu-ocupa si anim'a 'lu dóre
Privindu ce cruda-i sórtea si câtu de-amagitóre!

Acestu poporu odata a fostu maritu in lume
Si tremurá intregulu la falniculu lui nume
Si tiér'a lui frumósa sub celu mai dulce sóre,
Erá cum vedi in câmpuri prin ierbi o mândra flóre.

Dar, vai! Dumbrav'a mândra, câmpiele 'nverdite
Gielescu astadi trecutulu acestei tieri iubite!
Ér' fiii ei in lacremi innéca-unu vecínicu doru
Vediéndu-se de-odata straini in tiér'a loru.

Poporulu si-adi e nobilu, mare 'n nefericire
Precum fû in splendóre, precum fû in marire;
De optusprediece seculi se lupta fótu mereu,
Si totusiu viu e inca, si tare cá unu leu.

Dar' palidu e de chinuvi — si tristu de suferintia
Vediéndu cá ér' apune etérna lui dorintia, —

Vediendu cum norii negrii ér' navalescu spre tíera
Prevede cà mai are se-i fia viéti'a-amara.

Si eu i vedu dorerea si lacremi versu pèreu
Càoi vai! o Dómne sante, elu e poporulu meu!
Poporulu suferintiei urmasiu din mari eroi,
Maretiu in fericire si mare in nevoi.

De ce nu potu o Dómne! se 'nviu alui trecutu
Si se-i restitui éra marirea ce-a pierdutu,
Se-i scergu tristele plângeru si veciniculu lui doru
Si se-i croescu din ele unu mândru venitoriu.

V. B. Muntenescu.

Despre stricatiunea vinarsului.

— Din o vorbire a Dlui Bartolomeu Baiulescu. —

„Sclavi'a si-ignoranti'a aducu vai! nesimtirea,
Pe-a carei urme vine cu pasu pré furiosu,
Fantom'a miliana numita: Cutropírea
Si'n bratiulu astei idre cainti'a-i de prisosu!“

Este unu inimicu, care domnesce preste poporu la
intunerecu, care i opresce cultur'a, lumin'a si desvoltarea lui,
care impedece multu inaintarea culturaria a poporului ro-
manu.

Descrierea acestui inimicu o face unu literatu germanu
d. Jean Paul (Pol) prin urmatóriele cuvante: „Nenorocirea
pe care aduce gustarea aceea, ce o tiene poporulu de folosi-
tória, este mare; ea nu cuprinde numai pre unu omu ci pre
toti confratii si urmatorii lui. Pre càtu se crede cà se vede
reulu acest'a, pre atátu de desu se vedu urmarile lui, cari
intuneca, slabescu, ruinedia si nimicescu spiritulu si viéti'a
individulu si cu incetulu si a unui poporu. O de amu cu-
nósce pe acestu inimicu. — dice d. Jean Paul, — amu afla
pre celu mai mare facatoriu de rele, care ne opresce desvol-
tarea si cultur'a; de l'amu fi, examinatú mai inainte, amu fi

aflatu, ca e blastemuln celu mai mare de care ne mfioramu, Da, este unu ce pretiuitu si imbratiosiatu de individi, unu feliu de amicu cu care credu ei că se voru ajuta folosindu-se de elu la nutrementu, la petreceri si la portarea greutatiloru, pe candu elu este inimiculu celu mai mare alu toturoru si prin urmare si alu Romaniloru; este unu banu falsu, unu ce care se pretiuesce fără de a avé vre-unu pretiu, pentrucă cu elu poporulu remane seracu lipitu; este unu ce, care pe omulu celu mai modestu 'lu farmeca si 'lu face se produca lucruri scandalóse, dar tóte dureróse; este unu puiu diabolescu, care usca inim'a, ruginesce plumanile, face de scanteie ochii, buhaesce fati'a si naucesce mintea. Astfeliu de inimicu, e, care a luatu sub sclaviá si tortura nu numai pre omu, dar' si pre fii si famili'a lui. Scurtu disu, elu cutropesce individuu si avere, 'lu impinge la prapaste, la nimicire.

Acestu inimicu este vinarsulu séu rachiulu, care domina si ruina pe poporulu nostru romanu, pentru care potemu asemená cuventele de oftare ale dlui Bolintineanu :

„O Populu neferice, séu populu miserabilu
Ce mori cu totu minutulu sub reu'ti incurabilu.“

Viéti'a ta si-averea si-onórea ne'incetatu
Suntu sparte vestejite, in sufletu-ti stricatu.

Acestu inimicu face de oftamu astfeliu, pentrucă poporulu nostru 'lu tiene de amicu, 'lu tiene că midiulocu de nutrementu si chiaru de intarire. D'in nefericire, poporulu manecandu d'in acésta parere ratacita, pretiuesce si folosescu vinarsulu.

Este pré cunoscutu toturoru celoru ce s'au interesatu de ac'st'a, că vinarsulu este imbratiosiatu mai de tóte familiile romane. Este asemena cunoscutu, că cei mai mari neprieteni ai Romaniloru suntu speculantii acestui articulu, carii chiaru prin acésta specula preste pucinu voru aduce mii de familii la sapa de lemnu. Si pre cătu de cunoscuta este acést'a inteligentiei romane, pre atátu de pucinu — cumu mi se pare mie — se lucra contra acelu inimicu, că pe popo-

rulu nostru se'lu scape de acelu veninu, care i causedia nenorocire, demoralizare, ruina, care incetu ilu duce la prapaste.

Éta caus'a si indemnulu care m'a facutu a ridicá mic'a mea voce spre a dá indemnulu la cugetari si lucrari mai serióse asupra acestui inimicu, si numai spre acestu scopu voi trata in scurte cuvente urmatóriele intrebari:

I. Ce au facutu alte natiuni culte contra vinarsului?

II. Aduce vre-unu folosu acestu vinarsu poporului nostru?

III. Cine s'a interesatu d'in Transilvani'a dintre romani a lucrá contra vinarsului?

I.

Se amintescu mai antaiu ceea ce se scie acú. Unii scriu, cá vinarsulu fú inventatu de unu medicu arabu anume Razi camu pe la an. 1000 dupa Chr.; altii inse pomenescu, cá inca pe tempulu lui Alessandru celu mare, 325 — 333 inainte de Chr. esistá in Indi'a unu feliu de beutura preparata d'in urediu sub nume de vinarsu. Arabii in secolulu 1-lea d. Chr. aflandu'lu l'au latítu.

Istori'a vinarsului si a asociatiuniloru contra lui scrisa de D. Baiard d'in statele unite, arata latirea lui, ce contine, si cumu s'au infientiatu societati contra lui. Multi medici aduce inainte, incepe dela sec. alu 13-lea cu doctorii, carii au fostu pentru vinarsu. Astfelu mediculu Arnold de Villa d'in Europ'a meridionale a recomendatu vinarsulu cá medicina la unele bóle. Lulu si Theornu, scolarii lui au latitu meritulu vinarsului, incátu i-au datu nume de aqua mortis et damnationis (ap'a mortii si a oséndirei.) Cu tóte acestea, in sec. alu 14-lea d. Chr. s'a latitu vinarsulu si in Europ'a cá una medicina preparata d'in trestie. In sec. alu 15-lea ilu foloseau mai multu pentru bóle. In alu 16-lea seculu medici mai multi, intre cari Cooper, cercetandu acésta fluiditate storsa d'in producte, au aflatu si au constatat, cá contine multu alcoholu (taría), care produce betía si strica corpului in felurite moduri si cumu-cá elu consta d'in $\frac{34}{100}$ oxigenu, d'in $\frac{13}{100}$ hidrogenu si d'in $\frac{52}{100}$ carbonicu. Acést'a ese d'in dospirea substantieloru plamadite, d'in cari se stórcé fluiditatea

vinarsului si acésta fluiditate e veninu. Ómenii se minunau si ni puteu se créda, cumu póte se ésa veninu d'in acele producte neveninate, d'in care se storcea vinarsulu. Incepura a invetia si a scrie o multime de doctori, intre cari Drake, Chene, Frank, Trotle, cá vinarsulu e unu reu mare, cá e unu veninu, si cá unu noru greu, care se intinde asupra omenimei si amerintia cu potópe si innecare, cá elu consta d'in alcoolu (veninu) si acest'a se nasce d'in plamadeli si putrediuni, cari se producu prin preparatiune, prin ferbere si prin destilatiune; cá acestu veninu este cá o ciurma, cá o bóla epidemica, si mai multu, cá elu produce feliurite bóle celoru ce 'lu beau. Astfeliu incepura Anglii si Hanoveraia a camu pricepe reulu vinarsului.

In alu 17-lea seculu pre la a. 1600 dupa Chr. pre candu in alte tieri lucrau ómenii a delaturá vinarsulu, se aratá acestu ospe reu si a inceputu a se latí si la noi in Transilvani'a.

In Transilvani'a folosescu ómenii vinarsulu cá substantia, cá beutura atátu de necessaria, in câtu ei credu nefericitii, cá neci nu aru mai potea fi fàra elu. Totu asia 'lu folosescu si alte popóra d'in alte tieri neculte.

Vinarsulu se prepara adi d'in feliurite materii si producte spirituóse, cari cuprindu in urm'a destilatiunei de substantie putrede ce trecu prin machine, asia numitulu alcoolu (veninu), care arde, aprinde nervii, muschii, rânz'a si matiele celui ce'lu bea, e veninosu si stricatoriu omenimei.

Americanii, francesii, germanii si alte popóra culte inca d'in secululu trecut constatandu reulu celu mare, pe care'lu produce acésta beutura, au inceputu a face asocieri contra vinarsului. Preotii, profesorii, medicii si tóta inteliginti'a, ba chiaru ómenii gubernului cercetandu cu seriositate acésta beutura, au scrisu o multime de opuri despre stricatiunea cea mare ce aduce omenimei acésta fluiditate.

Cine a cetitu scrierile lui Balling, Tromer Otto, Wagner si ale altoru barbati, va fi aflu, cá adi vinarsulu candu

este mai curatu, are o mestecatura de $\frac{40}{100}$ apa si $\frac{50}{100}$ alcoolulu. Pentru acést'a s'au infientiatu societati cu scopu de a sterpi vinarsulu, si dupa o perseverantia energica si lucrare umanitaria mai dela inceputulu acestui seculu, precumu se scie, s'a inceputu in Americ'a, Angli'a si in tóte statele Germaniei se nu'lu mai bea si se'lu inlocuéscă cu berea.

Ei bine, pentru ce? Va cugeta cineva. Éta pentru ce: Pentrucă mai inainte acésta fluiditate nu era de beutu, ci cá o taria servea de mijlocu ajutoriu la parfumarii si vapsitorii, si astfeliu s'a fostu abatutu dela scopulu pentru care era de lipsa societatiei. E dreptu că d'in an. 1494 a inceputu vinarsulu a se intrebuintia cá medicina si a se lua pentru tari'a lui pe zacharu, cu tóte cá póte atunci ardea mai pucinu cá astadi, candu poporulu s'a dedatu a'lu bea. Mai tardíu s'a preparatu vinarsulu d'in vinu si d'in alte cerealii, si acuma se bea de obicei. D'in cartofi (crumpene) a inceputu a se prepará pela a dou'a diecime a acestui vécu. Mai incóce, adeca inainte de 30 — 40 de ani au ajunsu fabricantii a'lu potea produce d'in feliurite producte, fiendu-că se cautá fórte tare. — Astfeliu se face d'in secara, cucuruzu, picioici, d'in morcovi, trestia, d'in póme stricate, pâna si d'in multe producte ertate si neertate. Pentrucă se ésa spirtulu mai tare si cu mai multe probe, astadi jidanii punu in elu prafu de pusca, pétra veneta, cenusia si câte alte materii gretióse. Se prepara chiaru si d'in gazulu carbuniloru de pétra, care amestecanduse cu apa, produce celu mai tare spirtu. Lepel a rocomandatu prepararea vinarsului cu substantie de puciósa (acidu sulfuricu). Éta causele, pentru care acea fluiditate a rachiului beuta in cantitate mai mare, produce dureri de capu si dupa o beutura a unei cantitati de $\frac{1}{4}$ si mai bine, chiaru ametiala si slabitiuni, încátu nu'lu mai tienu pre omu piciórele, i slabesce judecat'a, si mintea 'si-o perde.

Vinarsulu arde inaintru pre cei ce'lu beau, de le isbugnescu semne rosii la ochi si la nasu. Scurtu, scrierile despre acésta beutura veninósa constata, că ea bolnavesce pre ómenii carii o beau, si că ori-cumu ar fi preparatu, nu este califi-

catu cá se produca apotitu de mancare, precumu d'cu unii, fiendu-cá mai tardíu face pre celu ce'lu-bea se pérda poft'a de mancare. Elu nu contine neci o materia de nutrementu, ci contine numai potere scurtu-tienetóre, care i-o dau caldările de arama. Acésta açitia pre celu ce 'lu gusta séu 'lu bea, in cátu crede cá 'lu ajuta. Candu aru fi se me esprimu mai populariu, a'si dice: picaturele spirtului, cari amestecate cu apa facu rachiulu, suntu cá si acelea, care pica d'in urloiulu de feru in urm'a fumului celui grosu, ce se inaltia d'in lemnele cele putrede ce ardu in focu. De acésta, fiendu-cá vinarsulu se ferbe si se prepara d'in putreditiunile dospite, si fiendu-cá d'in prepararea lui ese cá veninu, natiunile culte au opritu intrebuintiarea lui cá mijlocu de nutrementu, pentrucá ele s'au convinsu de stricatiunea cea mare ce causédia acésta beutura.

II.

Folosulu ce aru aduce vinarsulu poporului nostru — dupa constatarea celoru dise mai 'nainte — lipsesse cu totulu. D'in contra, elu produce unu reu mare omenimei, prin urmare si poporului nostru, fiendu cá este beutura otraviciósa. Vorbindu despre vinarsu cu aplicare la romani, o dicu cu accentuare cá elu le aduce cele mai mari si mai multe rele, aduce: bóle, hebeucía, traiu reu, fapte criminali, saracía si nimicire totale. Bólele care se producu prin vinarsu, le voiu numerá mai tardíu; aci voiu dice numai, cá beti'a insasi e ból'a cea mai rea si ea e latita la poporulu nostru, ea aduce o sinucidere indelungata. Unu betivu nu póte duce viéti'a sa mai multu cá 15 ani, de aci incepe a se inflá, a se hebeucí, si dupa 2 — 3 ani pieru. Traiurile rele cari se inmaltiescu d'in di in di in casatoriile crestiniiloru romani, suntu cu puçine esceptiuni — dupa cumu s'a potutu convinge ori-cine a cetitu processe divortiali — causate de vinarsu. Criminalistii romani marturisescu in apararile loru, cá au fostu sedusi de beti'a, candu au facutu faptulu reu. Pemnoratulu séu zalogirile si chiaru invoielele ce le facu romanii la jidani pentru a poté bé vinarsu, a facutu cá se cetimu

Adesea corespondintie dureróse in diurariile nóstre prevestindu, ca romanii d'in multe comune voru ajunge robotari, servii jidaniloru. Latirea intrebuintiarei vinarsului la prunci, la ómeni tineri, la generatiunea fiitória, prevestesce o nimicire totale a spiritului ageru pe care'lu are romanulu si a materiei puçine, ce mai are poporul nostru. O statistica despre catatimea vinarsului care se consuma in Transilvani'a s'a publicatu in anulu trecut. Amu vediutu cumu cresce cantitatea si necesitatea lui d'in anu in anu. Amu cetitu folosulu de unu milionu si mai bine ce-lu ia statulu dupa vinarsu numai d'in Transilvani'a, si amu poté dice, cá trei parti d'in acest'a suntu bani romanesci. Inmultirea beutoriloru se vede in tóte partile d'in anu in anu. Locuitorii unei comune romane cu 700 de familii, cá la 2800 suflete, au beutu in an. 1860 — dupa datele ce mi-au comunicatu arendasiulu acelei comune — la 3500 vedre vinarsu, séu de familia camu o jumetate patrariu pe di, séu 40 cofe (cinci vedre) pe anu. Dupa diece ani, in anulu 1870 totu acele familii au beutu preste 7000 de vedre, va se dica, fiacare familia preste unu patrariu pe di si preste diece vedre pe anu. In anulu 1860 au fostu 9 betivi si in a. 1870, 23 de betivi. Esecutiuni pentru beutur'a vinarsului in a. 1860 s'au facutu 24 si in a. 1870, 73.

Pentrucá se vorbimu mai la intielesu despre reulu ce aduce vinarsulu intregului nostru poporu romanu, si pentrucá se ne convingemu, se luamu cá o familia un'a cu alt'a (si cele care beu vinarsu preparatu finu) bea pe di numai de 8 cr. v. a.; acea familia va bea pe anu de 30 fr v. a. si in treidieci de ani bea de 900 fr. v. a. Doue sute familii ale unei comune romane cátu de mica, beu in treidieci de ani 180,000 de fiorini v. a., si un'a miie de familii beau in treidieci de ani de 900,000 fr. v. a. Romanii d'in Transilvani'a aprópe la $1\frac{1}{2}$ milionu suflete luandu'i la patru sute de mii de familii, beau intr'unu anu de 12,000,000 fr, adeca duoesprediece milióne florini prapadescu pe otrava. In treidieci de ani beau ei de 360,000,000 fr., adeca trei sute siesedieci milióne fiorini v. a. Éta capitalu nationale, avere romana, care

se perde în zădăru, că și cându s'ar arde. Și deca vomu merge și mai departe socotindu după această chiaia la toate douăsprezece milioane de suflete romane d'în toate țările pe unde locuiesc ei, și deca vomu lua numai două milioane de familie romane carora le place vinarsulu, ca a bea fie-care familia numai de 8 cr. pe di, ele prapadescu pe anu pentru vinarsu 60,000,000 di șesedeci milioane fiorini, și în treisprezece de ani 1,800,000,000 séu unu miliardu optu sute de mii fr. v. a. — Eța bani de spariatu, pe carii i-au aruncatu romanii în 30 de ani în focu fără se le aduca celu mai micu folosu; bani carii i putea avea fără că se folosésca rachiulu, de óre-ce înainte de două sute de ani au traitu romanii fără se bea vinarsu. Cându amu socoti, că se infientamu unu capitalu nationalu, deca ne-amu opri dela vinarsu în acesti ani și aru da fie-care familia numai 8 cr. pe di, cari i da pe vinarsu, eța ce capitalu nationalu amu avea.

Afara de acest'a, ce scutire de rele și pagube mari aru avea romanii, fiindu-că cine se socotésca perderea și pagubele ce producú bólele, care le nasce vinarsulu? Bóle de pieptu, de apa, de imflaturi, de smintire și alte. La diumetate d'în numerulu smintitoru bentur'a e caus'a. O multime de medici a documentatu în scrierile lorú, că vinarsulu strica sangele, că este unu veninu care omóra, dar omóra incetu, că produce felurite bóle, între care și tremuratur'a, și ca tempesce mentea. Cine nu crede, se cetésca pe renumitii dr. Hufeland, Heiroth, Kirk și pe alții, carii arata între alte, că cei ce moru derachiú, cumu dice poperulu nostru, că s'au aprinsu rachiulu în elu, moru fórté iute, că sinucisii. Mai incolo cine se socotésca pagubele și ruinele după viét'ia și tractarea betiviloru patimasi; dílele perdute pe luna dela 10 — 17 fără se lucre ceva. Socotindu cineva pre betivii romani, aru fi modestu deca aru luá la o miie diece, la unu milionu o miie, la diece milioane diece mii de betivi, carii nu lucre, ci ruinéza averea, se sinucidu și producú fiintie hebeuce. D'în acestia se socotimu, că aru bea și aru prapadi unulu numai 30 cr. pe di, pe anu va se díca aru prapadi o suta și noue fr. 50 cr., și diece mii de betivi prapadescu pe anu unu milionu și nouedeci și cincí

de mii de florini v. a. Cine se mai socotésca aceea ce se perde prin lene, trandavia, care o invetia la carciume, standu guri cascade, candu arde altoru ómeni inim'a de doru, cá se lucre; aflamu chiaru candu e toiulu lucrului pe acei trandavi omorindusi tempulu. Cine se socotésca pagubele ce facu criminalii impinsi de vinarsu? Urmarile si pagubele d'in mania, d'in certe, d'in batai, d'in processe? Si cine se mai socotésca pagub'a cea mare, cá adeca vinarsulu schimba viéti'a si caracterulu celu tare alu romaniloru, dejosindu-lu, ca se-si venda si dreptulu seu celu mai santu, dreptulu de alegeri, pentru o cantitate de vinarsu? In fine, cine se judece tóte câte urmédia d'in viéti'a imorale, care mai in totu loculu este efectulu vinarsului, séu alu unei vieti petrecute prin carciumi? Deci, prea iubiti cetitori! Déca ve dóre de romani si cautati cumu se delaturati intunereculu si saraci'a care domnesce la poporulu nostru, atunci — dupa a mea parere — aci î-i poteti afá isvorulu.

Vinarsulu este acelu isvoru alu reului, cá-ci elu tempesce mintea romanului si prin elu i sugé jidanulu cá o lipitóre totu sangele, tóta puterea; elu amagesce pre romani se faca legaturi umilitórie. Vinarsulu cufunda cu totulu pre romani la intunerecu si seracia, ii duce la proletariatu.

Deci dara vinarsulu nu numai cá nu e de folosu poporului nostru, ci este reulu celu mai mare, celu mai aprigu inimicu. Inteliginti'a romaniloru — sumu convinsu — cá o scia acést'a, si aru potca se o scia ori-ce romanu câtu de simplu, pentrucu vede cá beutur'a vinarsului 'lu trantesce la pamentu, semnulu celu mai semtibile de folosulu ce-lu dá.

Acumu, prea iubiti cetitori! facia cu acestu reu mare, cu acésta otrava care scurta viéti'a romaniloru, cu acestu despoiatoriu de avere, este se mai stamu indiferinti? Nu, cá-ci dupa a mea parere ingrigirea cá se apere pre poporu de acestu reu trebuiá se o iee intileginti'a romana mai de inainte. Eu intrebú, cá n'ar fi datoria se apere pe poporu mai anteiu de mórte, apoi se'i dea cultura, cá nu cumuva pâna se priimésca cultur'a, se móra. Jidanii si Romani'a imi aproba ceea ce dicu. Si déca amu sustienea adeverulu, cá cultur'a e miuloculu de a aperá pre romani de acestu reu, atunci a'si argumenta dicându, cá

omulu da semne de cultura candu cunósce reulu, candu 'lu
parasesce si incepe a inbratosiá binele.

(Sfêrsítulu va urmá.)

Imperatulu animaleloru.

Fabula.

Animalele odata
Se-adunara la unu locu,
Vrêndu se-aléga-acum cu tote
De 'mperatu pe-unu dobitocu.

Se si scóla — ve voiu spune,—
Intre altii unu vulpoiú,
Cá 'n batjocura propune:
Se se-aléga — unu broscoiu.

Quadrupedele 'n multime
Acurgêndu s'au adunatu; —
Avêndu planuri totu sublime
Nu lipsira dela sfatu.

Urta! cu ilaritate
Adunarea a 'ntonatu,
Se traiésca Claritatea!
Presiedintele magnatu!

Paserile impenate
Favorite chiar' prin sboru
Si setóse de dreptate
N'au lipsitu dela saboru.

Mai departe-su denumite,
Totu prin votu protocolariú
Doue talente stralucite
Adunarei de notari.

Apoi ce-ar' fi fostu in lume
Se nu fie si broscoiú,
Cu-aloru planuri de minune
Tocmai cá la noi ciocoiú.

Dupace-acum adunarea
Astu-feliu s'a constituitu,
Mai departe candidarea
Se se faca a pasitu.

Se adunu deci micu si mare
De pre globulu pamentescu,
Vrêndu se dé ascultare
La edictulu celu domnescu.

Se prochiama mai 'nainte,
Cá si 'n ori ce mare sfatu,
De ilustrulu presiedinte
Candidatii de 'mperatu.

Adunarea o deschide
Unu talentu pré luminatu
Cu cuvinte nimerite
Si de toti aplaudatu.

Se traiésca deci vulpoiulu!
Cà-i vicleanu si luminatu.
Altii striga, cà broscoiulu
De ce n'au fostu candidatú?

Se propune mai 'nainte
De vré-câtiva mandatari:
Se se-aléga-unu presiedinte,
Lânga densulu doi notari.

Urechiatulu cu iutime
Câte-unu *i! a!* gratiosu
Intonéza la multime
Cá se védia cà-i mintosu.

Se traiésca imperatulu!
O partida-a si strigatu,
Admirându pre urechiatulu
De talentu-i minunatu.

Altii leului poternicu
'Si dau votulu separatu,
Nevoiendu cá unu nimernicu
Se se-aléga de 'mperatu.

Altii altulu favoréza,
Dupa propriulu interesu,
Sperându se câscige védia
La-'mperatulu nou alesu.

Nepoténdu a se 'ntielege
Cu unire 'n vótulu loru,
Apelara la ciomege,
Cá se mérga mai cu sporiu.

Deci se nasce sgomotu mare
Cá 'ntr'unu sfatu dobitocescu,

Dau, lovescu fora crutiare
Unulu pe-altulu schilavescu

Asia cei cu scopuri bune
L'ale loru s'au departatu,
Cu-aloru planuri de minune
Au remasu făr' de 'mperatu

* * *

Astu-feliu si la omenire
Tóte 'n linisce decurgu,
Cându se lucra in unire
Toti propusulu si-lu ajungu.

Dar' cându unulu „hoisu“ intinde,
Altulu totu „cîa“ pre tapsianu
Atunci ori-ce scopuri sânte
Li remânu numai in vanu.

La ori ce fapture vie
Ce la-acést'a n'au nici gându,
Nu traiescu in armonia,
Ast'a fabula-o comédu.

G. Domide.

Risete si Zimbete.

La granit'a Romaniei. Unu magnatu magiaru, vediendu o multíme de famillii de Secui trecându pasulu in spre Romani'a cu propusulu de a se asiediá acolo, — intimpină pre unu preotu din Secuime cu intrebarea:

— Óre nu s'ar' poté aflá vre-unu mijlocu pentru de-a impiedecá aceste emigratiuni a Secuiloru.

La ce preotulu interpelatu respunse:

— Ba, da. Faceti numai din Transilvani'a si Ungari'a o tíera cá Romani'a.

*

Moral'a cersitoriului. Cersitoriulu: Milutti, domnisiorule, pre unu bietu nenorocitu.

Trecatoriulu: N'am nemicu!

Cersitoriulu: Déca n'ai nemicu, dâte acasa si lucra nu te preâmblá cu mânile in busunariu!

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae Fekete-Negrutiu**

Gherl'a, Imprimari'a „Georgiu Lazaru.“ 1880.

Restantierii de pre trecut

suntu rogati se-si refuiasca socotelile in tempulu celu mai scurtu, — ca-ci la din contra vomu fí siliti a redicá cu postcipatiune competintiele ce avemu la domni'loru — prin ce le vomu casiuná spese de vre-o 30 cr. séu inca si mai multu.

Calendariulu Sateanului Romanu pre anulu 1881
avendu a se pune su tipariu in dilele acestea, suntu rogati toti doritorii de a avé acestu Calendariu cá se ne insciintieze de cu bunu tempu, tramiendu-ne si pretiulu de abonamentu care e: pentru unu esemplariu (cu postuportu cu totu) 40 cr, — 3 esemplare 1 fl. — 40 esemplare 10 fl, 100 esemplare 20 fl. v. a.

Totu cu o cale ne rogamu a fí reflectati la schimbarile ce ar' fí de a se introduce in consemnarea terguriloru, precum si la alte dorintie ce ar' avé lectorii nostrii cu privire la redactarea acestui calendariu.

Economii si industriarii romani 'si voru poté anuncia in acestu Calendariu articlii ce-i au de vendiare — platindu de-o facia intréga 2 fl., de $\frac{1}{2}$ facia 1 fl 10 cr., de $\frac{1}{4}$ facia 60 cr.
